

NOVÉ KNIHY

Čižmárik J.

Alois Borovanský, farmaceutický chemik par excellence

Bratislava: Vydavateľstvo zdravotníckej literatúry HERBA 2014.

Vydavateľstvo zdravotníckej literatúry **Herba** pokračuje v záslužnom projekte, prostredníctvom vydávania edície **Osobnosti farmaceutických vied**. V týchto dňoch predstavilo ďalší diel tejto záslužnej edície venovaný dnes už legende farmaceutickej chémie doc. Aloisovi Borovanskému, ktorý po roku 1960 pôsobil na Farmaceutickej fakulte UK v Bratislave a vychoval rad úspešných syntetikov – farmaceutických chemikov. Títo svojmu „krstnému otcovi“ určite nerobia zlé meno, nakoniec o tom svedčí aj skutočnosť, že okrem iného je medzi nimi aj autor danej publikácie prof. Jozef Čižmárik, dlhoročný spolupracovník a odchovanec doc. Borovanského.

Autor relatívne kompaktného exkurzu do spolupráce prináša svoj osobný rozmer, nakoľko svoju vedeckú prácu začínal pod vedením doc. Borovanského. Prináša svoje reminiscencie na prvé kontakty v rámci prológu a ďalej mapuje jeho cestu od formovania osoby hodnoteného, cez pôsobenie na Masarykovej Univerzite v Brne, aktívnu, vedeckú a spoločenskú úspešnú cestu počas pôsobenia na Farmaceutickej fakulte Komenského Univerzity v Bratislave cez viaceré priezory.

Ukazuje doc. Borovanského ako človeka so všetkými jeho pracovnými a osobnými postojmi, ale aj cez pôsobenie ako pedagóga, vedca, organizátora vedy, prednáša-

teľa a neúnavného motivátora všetkých, ktorí sa okolo neho nachádzali.

Vzhľadom k ľudskej a odbornej spriaznenosti sú pohľady na život a prácu doc. Borovanského od vyššie uvedeného autora nielen faktograficky mapujúce, ale aj reálne reflektujúce dlhoročnú plodnú a úspešnú činnosť na poli rozvoja farmaceutickej chémie. V uvedenom zmysle je prínosom nielen suchá faktografia výsledkov, ale aj osobný rozmer prostredníctvom bonmotov, glos a postrehov doc. Borovanského, ktoré autor na stránkach publikácie prináša.

Samozrejme faktografia prostredníctvom prezentácie vedeckej školy a permanentnej aktivity počas dôchodku po odchode z pódia posluchármi a laboratória len dokresľujú celkový pohľad na doterajší 92 ročný prierez života a diela doc. Borovanského. Určite je zaujímavé aj pre mnohých bývalých študentov, že začal svoju životnú púť ako syn českých rodičov práve v Bratislave a v tej istej Bratislave aj prežil najplodnejšie roky svojho života. Nakoniec podrobnosti uvedeného sú aj obsahom hodnotenej publikácie.

Meno doc. Borovanského je hlboko zakorenené v mnohých generáciách farmaceutov na oboch stranách rieky Moravy, vzhľadom k fungovaniu jedinej Farmaceutickej fakulty v Bratislave v rokoch 1960–1969. Jej existencia ukázala, že aj farmácia má svoj vedecký potenciál a zároveň dáva priestor k uplatneniu tvorivých ľudí, ktorí svojím vedeckým a ľudským profilom nachádzajú cieľ a smerovanie aj v 21. storočí.

V. Foltán

Klusoň P.

Jedová stopa.

Praha: Academia 2015, 264 s., ISBN 978-80-200-2438-1.

Nakladateľstvo Academia, ktoré pôsobí ako Stredisko spoločenských činností Akadémie vied Českej republiky v Prahe, už dlhšiu dobu vydáva edíciu Galileo, ktorá je zameraná na populárno-vedeckú literatúru z najrozličnejších vedných odborov.

Nedávno vydaný 63 zväzok tejto edície je venovaný problematike vybratých jedov, ktoré sa najčastejšie v doterajších dejinách negatívne preslávili. Autor tohto zväzku, doc. dr. Ing. Petr Klusoň (1965), si v tomto diele postavil úlohu definovať stopu, ktoré vybraté jedy zanechali v našich dejinách.

Obsah recenzovaného diela tvorí 11 kapitol, v ktorých autor postupne popisuje najzákladnejšie informácie o psilocíne, LSD, taxíne A, koniíne, koniceíne, ergotamíne, ergometríne, ortuti a jej anorganických zlúčen-

nách, arzéne a jeho nielen anorganických, ale aj organických zlúčeninách známych pod historickým číslom 531, 606 alebo 914, alfa a beta tujóne, kyseliny šťaveľovej, etylénglykóle, strychníne, atropíne, hyocyamíne, digitoxíne a barbiturátoch.

Informácie o týchto jedoch autor vhodne spája s najdôležitejšími osobnosťami, ktoré zohrali úlohu pri ich využívaní, zneužívaní, výskume, alebo sa stali ich obeťami. Z celej plejády takýchto osobností najväčšiu pozornosť venuje takým protagonistom, ako bol Paracelsus, Sokrates, Henry Dale, Arthur Stoll, Albert Hofmann, Paul Ehrlich, Matheu Orfila, Napoleón Bonaparte, Wiliam Whithering alebo James Marsh.

Spojením odborných informácií o jedoch a živote a diela ľudí okolo nich sa autorovi podarilo vytvoriť komplexný a plastický obraz.

Obsah knihy sa dá využiť pre spestrenie výučby toxikológie, farmakológie, farmaceutickej chémie, dejín farmácie a medicíny.

J. Čižmárik